Hyvinkään käräjäoikeus

02.03.17

Eduskunta

Lakivaliokunta

Asia Lakivaliokunnan lausuntopyyntö asiassa HE 270/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuomioistuinlain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hyvinkään käräjäoikeuden lausunto

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Hyvinkään käräjäoikeudelta kuultavaksi asiantuntijaa ja lausuntoa hallituksen esityksestä HE 270/2016, joka koskee käräjäoikeusverkoston uudistamista ja eräiden asiaryhmien keskittämistä.

Tässä lausunnossa keskitytään kahteen seikkaan:
- uudistus yleisesti ja erityisesti Hyvinkään käräjäoikeuden osalta
- uudistuksen täytäntöönpanon aikataulu

1. Uudistuksesta yleisesti ja Hyvinkään käräjäoikeuden kanta sitä koskeviin ehdotuksiin

Uudistuksesta yleisesti

Hallituksen esityksessä todetut yleiset tavoitteet käräjäoikeuksien rakenteellisesta vahvistamisesta ovat oikeita ja kannatettavia.

Tavoitteena oleva oikeusturvan saatavuuden ja lainkäytön laadun turvaaminen ei kuitenkaan toteudu yksin hallinnollisella uudistamisella. Hallituksen esityksessä ei ole lausuttu siitä, että tarkoituksena olisi lisätä tuomioistuinten resursseja työvoiman osalta. Tavoitteena onkin vähentää työmäärää mm. sakkomenettelyn käyttöalaa laajentamalla. Visiona on tuomioistuinten keskittyminen sen ”*ydintehtäviin*” eli oikeudellisesti vaikeimpiin asioihin. Tämä asettaa luonnollisesti myös tulevien vuosien henkilöstölle entistäkin korkeammat vaatimukset osaamisen suhteen.

Vuosina 2016-2020 tapahtuu merkittävä eläköityminen. Arviolta 200 yleisen

Postiosoite Urakankatu 1 05900 Hyvinkää
Puhelin 029 56 47750
Faksi 029 56 47772
Sähköposti hyvinkaa.ko@oikeus.fi

puolen tuomaria jää eläkkeelle tänä aikana (HE:n mukaan ”*tuomarikunnasta noin puolet*”). Visio ja olosuhteet huomioon ottaen tuomioistuinten toiminnan kannalta on olennaista turvata tuomarin tehtävien kiinnostavuus työmarkkinoilla jatkossakin.

Hallituksen esityksessä keskittäminen on nähty työpaikkojen kiinnostavuutta lisäävänä. Asia voidaan nähdä myös toisin. Onkin syytä harkita, missä määrin verkoston supistaminen heikentää alan kiinnostusta sen seurauksena, että työmatkat pitenevät ja organisaation supistuminen vääjäämättä vähentää urakehityksen mahdollisuuksia. Riittävän kyvykkään henkilöstön rekrytointimahdollisuuksia ei ole syytä vaarantaa edes uhkaavan resurssivajeen vuoksi.

Erityisasiaryhmien keskittämisen osalta ei ole huomautettavaa.

Uudistuksesta Hyvinkään käräjäoikeuden osalta

Hallituksen esitys pohjautuu oikeudenhoidon uudistamisohjelmaan vuosille 2013 - 2025 sekä oikeusministeriön virkamiestyöryhmän mietintöön ”Käräjäoikeusverkoston kehittäminen, mietintöjä ja lausuntoja 14/2015”. Hallituksen esityksestä ei ilmene mietintöön sisältyvä eriävä mielipide, jossa on katsottu aiheelliseksi muodostaa Hyvinkään ja Tuusulan käräjäoikeuksista uusi Keski-Uudenmaan käräjäoikeus.

Mietinnön johdosta pyydetyt lausunnot on tiivistetty asiakirjassa ”Käräjäoikeusverkoston kehittäminen, mietintöjä ja lausuntoja 44/2015”. Siitä ilmenee, että kaikki alueen käräjäoikeudet ovat vastustaneet suunnitellun suurkäräjäoikeuden muodostamista ja pitäneet Keski-Uudenmaan käräjäoikeuden perustamista parempana vaihtoehtona. Samoin on lausunut mm. Pirkanmaan käräjäoikeus.

Olosuhteet eivät ole muuttuneet, joten Hyvinkään käräjäoikeus katsoo edelleen perustelluksi, että hallituksen esityksestä poiketen nykyisistä Hyvinkään ja Tuusulan käräjäoikeuksista niihin kuuluvine kuntineen tulisi muodostaa Keski-Uudenmaan käräjäoikeus (, jolloin nykyisistä Itä-Uudenmaan ja Vantaan käräjäoikeuksista muodostettaneen uusi Itä-Uudenmaan käräjäoikeus).

<u>Perusteet</u>

Kaikki jo esitetyt keskeiset argumentit ilmenevät edellä viitatuista hankkeen valmisteluasiakirjoista.

Hallituksen esityksen yhtenä tavoitteena on ”*muodostaa käräjäoikeuksista sellaisia, että niiden henkilöstömäärä ja sitä myötä asiamäärät jakautuvat entistä*

tasaisemmin” (HE 270/2016, s. 13). Esitetty Itä- Uudenmaan käräjäoikeus (yli 50 tuomaria, 180 -200 htv) ei kuitenkaan olisi sitä. Sen sijaan muodostettaessa erikseen Itä-Uudenmaan ja Keski-Uudenmaan käräjäoikeudet molemmat virastot olisivat kooltaan ja sijainniltaan täysin hallituksen esityksen tavoitteiden mukaisia ja uudistuneessakin käräjäoikeusverkostosssa keskikokoisia.

Hallituksen esityksen perusteluissa sijoittelusta todetaan muun muassa, että ”*on kiinnitettävä huomiota niin sanottujen vahvojen oikeudellisten keskusten sijaintiin ja muodostumiseen*” (HE 270/2016, s. 12). Hyvinkäällä sijaitsee poliisiasema, oikeusaputoimisto, ulosotto, TE-toimisto ja asianajotoimistoja. Tähän nähden voidaan perustellusti todeta, että oikeudellinen keskus on jo olemassa ja käräjäoikeus on sen keskeinen osa.

Maantieteellisesti Keski-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiiri muodostaisi luontevan oikeudenhoidon alueen. Keski-Uusimaa on taloudellisen ja muun toiminnan kannalta yhtenäinen alue, jossa keskinäinen, kuntarajat ylittävä kanssakäyminen on vilkasta. Työpaikkaliikenne ja muu asiointi tapahtuu suurelta osin alueen sisällä kunnasta toiseen. Tuomiopiirissä sijaitsisi tiiviisti kuusi keskisuurta kaupunkia/kuntaa: Kerava, Tuusula, Järvenpää, Nurmijärvi, Hyvinkää ja Riihimäki.

Hyvinkään käräjäoikeudelle on valmistunut toukokuussa 2013 uudet tilat valtion virastotalossa. Vuokrasopimus on voimassa vuoteen 2027. Käräjäoikeuden kaikki tilat ovat nykyaikaiset ja varustettu ajantasaisella tekniikalla. Tiivistämällä tilankäyttöä ja toteuttamalla uudistaminen aikataulullisesti jäljempänä esitetyin tavoin summaaristen asioiden keskittämisen yhteydessä, Tuusulan käräjäoikeuden henkilöstö olisi melko vähäisillä muutoksilla integroitavissa nykyisiin tiloihin.

Hallinnollisesti käräjäoikeus olisi kooltaan toimiva ja tavoitteiden mukainen. Keski-Uudenmaan käräjäoikeus ei kokonsa vuoksi edellyttäisi lisävoimavaroja käräjäoikeuden hallintoon, vaan hallinnossa työskentelevää kansliahenkilökuntaa voitaisiin pidemmällä aikavälillä päinvastoin jonkin verran vähentää.

2. Uudistuksen täytäntöönpanon aikataulu

Valittavasta toteuttamistavasta riippumatta hankkeelle on varattava riittävästi aikaa onnistuneen täytäntöönpanon turvaamiseksi. Uudistuksen täytäntöönpano tulee merkitsemään sitä, että henkilöstön työpaikkoja siirretään suuressa määrin toisille paikkakunnille. Tämä lähtökohta onkin huomioitu hallituksen esityksen siirtymäsäännösten perusteluissa. Tästä huolimatta siirtymäsäännös on hallituksen esityksessä kaikilta osin sama.

Riittävän ajan arvioimisessa on huomioitava, että Hyvinkään, Itä-Uudenmaan, Tuusulan ja Vantaan käräjäoikeuksien yhdistämishanke on suuruusluokaltaan täysin omaa luokkaansa. Vastaavaa ei oikeuslaitoksessa ole aiemmin toteutettu. Hanke koskettaa neljää virastoa ja noin 180 työntekijää. Lisäksi hankkeeseen liittyy olennaisesti summaaristen asioiden keskittämissuunnitelma, joka suunnitellussa muodossaan toteutuessaan nostaisi kohteena olevien henkilöiden lukumääräksi arviolta noin 200.

Uuden organisaation luomisesta

Käytännössä uudistus merkitsee kokonaan uuden organisaation luomista. Viimeistään 1.1.2019 pitäisi olla toiminnassa Suomen toiseksi suurin käräjäoikeus, uusi Itä-Uudenmaan käräjäoikeus. Tavoitteen saavuttamiseksi tulisi siten ensi vuoden loppuun mennessä luoda tyhjästä uuden viraston organisaatio, määritellä ja muokata koko henkilöstön toimenkuvat, työnkulut ja -/jaot, hankkia ja muokata toimitilat ja paljon muuta. Tehtävän onnistunut toteuttaminen edellyttää siitä vastaavilta (nykyinen johto) erittäin perusteellista ja huolellista harkintaa, jossa ei ole varaa kiireestä johtuneisiin virheisiin.

Toimitilaratkaisuista

Hyvinkään ja Vantaan käräjäoikeuksissa, joiden tiloihin toiminta on suunniteltu sijoitettavan, ei ole riittäviä tiloja lakkautettavien virastojen henkilöstölle (n. 70 henkeä). Lakkautettavien virastojen tilat eivät myöskään ole välittömästi irtisanottavissa. Näin ollen ollaan tulossa tilanteeseen, jossa yhdistyminen suunnitellulla aikataululla uhkaa jäädä pelkästään hallinnolliseksi. Tässä tilanteessa, jossa tosiasiallinen toiminta jatkuisi ennallaan neljällä eri paikkakunnalla, yhdistämisellä ei saavuteta minkäänlaisia taloudellisia tai toiminnallisia etuja.

Tilasuunnittelua ei ole toistaiseksi voitu edes aloittaa ja onkin selvää, että vaadittava rakentaminen ja remontointi ei voi toteutua 1.1.2019 mennessä. Aiemmista yhdistymisistä kertyneen kokemuksen perusteella voidaan perustellusti todeta, että uudistamisen täytäntöönpanon onnistuminen on paljolti riippuvaista toimitilaratkaisuista. Vasta fyysisen yhdistymisen myötä voi työyhteisössä tapahtua tehokkuutta lisäävää työtapojen yhtenäistämistä ja osaamisen kollegiaalista jakamista. Päinvastoin on huomioitava, että pitkähkö siirtymävaihe useassa eri toimipaikassa edelleen toimien vaikeuttaa hallinnointia ja estää integroitumista henkilöstön kesken. Epävarmuus tulevaisuudesta vaikuttaa yleensä myös työhyvinvointia ja tuloksellisuutta alentavasti. Olisikin tarkoituksenmukaista aikatauluttaa hanke edellä mainitut seikat huomioon ottaen maltillisemmin.

Summaaristen asioiden merkityksestä tilaratkaisuissa

Summaaristen asioiden keskittäminen tulee olennaisesti vaikuttamaan tilatarpeeseen. Hallituksen esityksen kohdassa 6 (Riippuvuus muista esityksistä, kappale 2) todetaan, että ”*Uudistukseen liittyy summaaristen riita-asioiden käsittelyn keskittäminen. Uudistusten edellyttämät henkilöstön siirrot ja muut täytäntöönpanon edellyttämät toimet voidaan kuitenkin arvioida ja toteuttaa toisistaan erillään”.*

Tästä voidaan Uudenmaan alueella peustellusti olla eri mieltä. Olennaista on, että kyse ei ole pelkästään asioiden keskittämisestä, vaan tämä on myös merkittävä toimitilakysymys käsittelijöiden suuresta määrästä johtuen.

Keskitettävien summaaristen asioiden toimitilat on käytännössä löydettävä jostain muualta kuin Hyvinkään ja Vantaan käräjäoikeuksien nykyisistä toimitiloista. Keskitettävät summaaristen asioiden toiminnot on siten sijoitettava niille hankittaviin tiloihin. Tästä syystä tilatarveratkaisuissa tulisi edetä siinä järjestyksessä, että ensin ratkaistaan summaaristen asioiden keskittäminen ja tulevan summaaristen yksikön sijainti.

Summaarisia käsittelevän henkilöstön uudelleensijoittamisen jälkeen nykyisistä toimitiloista vapautuu tilaa, johon voidaan sijoittaa Järvenpäästä ja Porvoosta siirrettäviä työntekijöitä. Näin meneteltäessä vältetään se tilanne, että kiireellisiä ja väliaikaisia tilaratkaisuja joudutaan tekemään ensin verkostouudistuksen tarpeisiin ja sitten ehkä parin vuoden päästä taas uudelleen. Valittavalla linjauksella on huomattavaa toiminnallista ja taloudellista merkitystä.

3. Yhteenveto

Edellä lausutun perusteella katson, että uudistuksen tavoitteet saavutettaisiin tehokkaasti, taloudellisesti ja vähemmällä vaivalla muodostamalla hallituksen esityksestä poiketen erilliset Itä- ja Keski-Uudenmaan käräjäoikeudet.

Käräjäoikeusverkoston uudistaminen alueella olisi joka tapauksessa tarkoituksenmukaista toteuttaa siten, että uudistuksen täytäntöönpanolle varataan riittävästi aikaa. Käytännössä täytäntöönpano ei voine tapahtua ainakaan ennen vuotta 2020. Täytäntöönpanon toteuttaminen tulisi lisäksi harmonisoida summaaristen asioiden keskittämisen kanssa.

Laamanni Mika Falck

Postiosoite Urakankatu 1 05900 Hyvinkää

Puhelin 029 56 47750

Faksi 029 56 47772

Sähköposti hyvinkaa.ko@oikeus.fi

Hyvinkään käräjäoikeus

02.03.17

LIITTEET Kartta ehdotuksesta Keski-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiiriksi

Postiosoite
Urakankatu 1
05900 Hyvinkää

Puhelin
029 56 47750

Faksi
029 56 47772

Sähköposti
hyvinkaa.ko@oikeus.fi